

Riyadh Saaliheen

(Những Ngõ Vườn Của Những Người Ngoan Đạo)
Chương Kêu Gọi Làm Việc Thiện Tốt Nhiều Hơn
Trong Khoảng Thời Gian Cuối Đời

< Tiếng Việt – Vietnamese – فيتنامية >

Biên soạn

**Học Giả Chuyên Hadith & Nhà Thông Thái
Abu Zakkariya Yahya bin Sharf Al-Nawawi**

Dịch thuật: Abu Zaytune Usman Ibrahim

Kiểm duyệt: Abu Hisaan Ibnu Ysa

رياض الصالحين - باب في الحث على الازدياد من الخيرات في أواخر العمر -

« باللغة الفيتنامية »

جمع وترتيب:

للإمام المحدث الفقيه أبي زكريا يحيى بن شرف النووي

ترجمة: أبو زيتون عثمان إبراهيم

مراجعة: أبو حسان محمد زين بن عيسى

Chương 12

Kêu Gọi Làm Việc Thiện Tốt Nhiều Hơn Trong Khoảng Thời Gian Cuối Đời

Allah, Đấng Tối Cao phán:

﴿أَوَلَمْ نُعَمِّرْكُم مَّا يَتَذَكَّرُ فِيهِ مَن تَذَكَّرَ وَجَاءَكُمُ التَّذْيِيرُ﴾ [سورة

فاطر: 37]

﴿Chẳng phải TA đã cho các người sống đủ lâu để các người có thể tỉnh ngộ nhận lấy sự nhắc nhở và hơn nữa đã có một người đến cảnh báo cho các người.﴾
(Chương 35 – Fatir, câu 37).

Ibnu Abbas رضي الله عنه và các nhà kiểm chứng đã nói về ý nghĩa của câu Kinh này: Chẳng phải TA đã cho các người sống đủ lâu trong thời gian sáu mươi năm? Lời phân tích này sẽ được làm rõ hơn bởi Hadith sẽ được đề cập đến Insha-Allah.

Có lời thì nói rằng ý nghĩa của nó là 18 năm, có lời thì lại bảo 40 năm. Alhasan, Kalbi và Masrooq⁽¹⁾ thì nói

⁽¹⁾ Alhasan bin Yasaar dân Basrah, thuộc thời Tabi'een, ông là một trong các học giả của Basrah, là một học giả nổi danh chuyên về giáo lý thực hành, ông sinh tại Madinah năm 21 hijri và mất tại Basrah năm 110 hijri. Kalbi tên thật là Muhammad bin Assaa-ib, là học giả giỏi về Tafseer, thông tin và lịch sử Ả rập, yếu về Hadith, ông sinh tại Ku-fah và mất cũng tại đây năm 146 hijri. Masrooq bin Al-Ajda' là người thuộc thời Tabi'een, là người có nguồn kiến thức Hadith vững chắc thuộc dân Yemen, ông là người rất giỏi trong lĩnh vực Fata-wa, ông mất năm 63 hijri.

rằng dân Madinah mỗi khi họ được bốn mươi tuổi thì họ bắt đầu chuyên tâm vào việc thờ phượng và hành đạo. Và có lời thì nói: Ý nghĩa trong câu Kinh muốn nói về tuổi trưởng thành. ⁽²⁾

Còn lời phán: **﴿và hơn nữa đã có một người đến cảnh báo cho các người.﴾** thì Ibnu Abbas رضي الله عنه và đại đa số học giả nói: đó là Nabi. Nhưng Ikramah, Ibnu Uyainah ⁽³⁾ và một số người khác thì nói: Đó là tóc bạc, nó là dấu hiệu đã không còn trẻ nữa.

Hadith 112: Ông Abu Huroiroh رضي الله عنه thuật lại rằng Thiên sứ của Allah ﷺ nói:

﴿أَعْدَرَ اللَّهُ إِلَىٰ أَمْرِي آخَرَ أَجَلَهُ حَتَّىٰ بَلَغَهُ سِتِّينَ سَنَةً﴾ رواه البخاري.

“Allah không cho một người viện lý do một khi y đã vào độ tuổi sáu mươi” (Albukhari).

Các học giả nói: Ý nghĩa của lời Hadith này là Allah ﷻ không để cho một người viện cớ để bào chữa nếu y lơ là và xao nhãng ở độ tuổi này.

Ý nghĩa của Hadith: Allah ﷻ không cho người bề tôi một lý do nào nữa để y biện hộ cho lỗi lầm của mình ở độ tuổi này khi y nói: nếu được sống thọ hơn bề tôi

⁽²⁾ Tuổi trưởng thành theo Imam Sha-f'i'y và các Imam khác là 15 tuổi, riêng tuổi dậy thì là sau khi đã tròn chín tuổi.

⁽³⁾ Ikramah bin Abdullah Al-barbari, dân Madinah, là người thuộc thời Tabi'een, ông là người học giả lỗi lạc về Tafseer, ông mất năm thứ 10 hijri tại Madinah. Sufyaan bin Uyainah là học giả ở Alharam Makkah, ông sinh tại Ku-fah, sinh sống tại Makkah và mất năm 198 hijri tại Makkah.

chắc chắn sẽ chấp hành theo mệnh lệnh. Bởi vì đây là độ tuổi “gần đất xa trời”, tuổi mà một người phải sẵn sàng cho chuyên hành trình trở về với Allah ﷻ. Cho nên ở độ tuổi này, người bề tôi nên chuyên tâm hành đạo cho thật nhiều và thường xuyên cầu xin Allah ﷻ tha thứ. Thiên sứ của Allah ﷻ nói:

{ثَلَاثَةٌ لَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَا يَنْظُرُ إِلَيْهِمْ وَلَا يَزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ شَيْخُ زَانَ وَمَلِكٌ كَذَّابٌ وَعَائِلٌ مُسْتَكْبِرٌ} رواه أحمد.

“Vào ngày Phục sinh có ba hạng người mà Allah không nói chuyện với họ, không nhìn mặt họ và không tẩy xóa tội lỗi cho họ và họ phải chịu sự trừng phạt đau đớn: người già phạm tội Zina, tên vua thường nói dối và người nghèo tự cao tự đại” (Ahmad).

* Bài học từ Hadith:

- Hadith cho biết rằng Allah ﷻ không trừng phạt bất cứ người bề tôi nào trừ phi người bề tôi đã không còn lý do bào chữa.

- Hadith như muốn nhắc nhở rằng độ tuổi 60 là độ tuổi sắp phải từ biệt thế gian.

Hadith 113: Ông Ibnu Abbas ﷺ thuật lại: Umar ﷺ đưa tôi vào buổi họp mặt cùng với các lão tướng tham gia trận Badr. Dường như một số họ có cái gì đó không hài lòng và nói: Tại sao lại cho cậu bé này tham gia hội họp với chúng ta trong khi chúng ta có con cái trạc tuổi nó? Umar nói: Cậu ta là người hiểu biết (kiến thức giáo lý)

cũng tâm các ông. Rồi có một ngày nọ, Umar ﷺ cho tôi tham gia cùng với họ, và tôi thấy rằng hình như ngày hôm đó ông muốn gọi tôi tham gia là để muốn chứng minh cho họ thấy. Umar ﷺ nói: Các ông nói gì về lời phán của Allah ﷻ:

﴿إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ ﴿١﴾﴾

Một số họ nói: Chúng ta được lệnh phải tán dương ca ngợi Allah và cầu xin Ngài tha thứ khi Ngài giúp chúng ta chinh phục được Makkah. Một số khác khi im lặng không nói gì. Thế rồi, Umar hỏi tôi: Này Ibnu Abbas, cậu cũng nói như thế chứ? Tôi nói: Không. Ông nói: Vậy cậu nói gì? Tôi nói: Đó là thời hạn của Thiên sứ ﷺ mà Allah ﷻ muốn thông báo cho Người biết. Allah ﷻ phán:

﴿إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ ﴿١﴾﴾ [سورة النصر: 1]

﴿**Khi sự giúp đỡ của Allah và sự thắng lợi (chinh phục được Makkah đã đến (với Người – Muhammad)).**﴾ (Chương 110 – Annasr, câu 1).

Đó là báo hiệu cho thời hạn của Người (Muhammad) đã hết. Khi đó Người hãy tán dương Thượng Đế của Người và cầu xin Ngài tha thứ:

﴿فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَأَسْتَغْفِرْهُ إِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا ﴿٣﴾﴾ [سورة النصر: 3]

﴿**Bởi thế, Người hãy tán dương Thượng Đế của Người và hãy cầu xin Ngài tha thứ. Quả thật, Ngài là Đấng hằng tha thứ.**﴾ (Chương 110 – Annasr, câu 3).

Umar ﷺ nói: Tôi không biết hơn điều cậu ta nói.

(*Hadith do Albukhari ghi lại*).

*** Bài học từ Hadith:**

- Hadith dạy người tín đồ phải nên luôn cầu xin Allah ﷻ tha thứ trong khoảng thời gian cuối đời.
- Sự cao trọng không phải ở tuổi tác mà ở kiến thức và sự hiểu biết.
- Hadith cho thấy Abdullah bin Abbas ﷺ là người hiểu sâu rộng về Qur'an.
- Ân phúc của người hiểu biết và có kiến thức luôn hơn những người khác.

Hadith 114: Bà A'ishah ﷺ thuật lại: Kể từ sau khi câu Kinh ﴿إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ﴾ được mặc khải xuống thì không một lễ nguyện Salah nào mà Thiên sứ của Allah ﷻ không nói:

{سُبْحَانَكَ رَبَّنَا وَبِحَمْدِكَ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي} متفق عليه.

“Subhanaka Rabbana wabihamdika, ollo-hummagh-firli”

“Vinh quang thay Ngài ôi Thượng Đế của bề tôi, và mọi lời ca người xin tán dương Ngài. Lạy Allah, xin Ngài hãy tha thứ cho bề tôi” (*Albukhari, Muslim*).

Một lời dẫn khác trong hai bộ Sahih này: Thiên sứ của Allah ﷻ nói nhiều trong Ruku'a và Sujud của Người lìa:

{سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ، رَبَّنَا وَبِحَمْدِكَ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي}

“Subhanakollo-humma, Rabbana wabihamdika, ollo-hummagh-firli”

“Vinh quang thay Ngài, lạy Allah, lạy Thượng Đế của bề tôi, và mọi lời ca ngợi xin tán dương Ngài. Lạy Allah, xin Ngài hãy tha thứ cho bề tôi”

Và Người luôn làm theo Qur'an, ý nghĩa của việc luôn làm theo Qur'an là làm theo mệnh lệnh trong lời phán của Allah ﷻ:

﴿فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَأَسْتَغْفِرْهُ إِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا﴾ [سورة النصر: 3]

﴿Thì Người hãy tán dương Thượng Đế của Người và hãy cầu xin Ngài tha thứ. Quả thật, Ngài là Đấng hằng tha thứ.﴾ (Chương 110 – Annasr, câu 3).

Còn riêng trong một lời dẫn khác của Muslim: Trước thời gian qua đời Thiên sứ của Allah ﷺ thường nói nhiều lời:

{سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ، رَبَّنَا وَبِحَمْدِكَ، أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ}

“Subhanakollo-humma, Rabbana wabihamdika, astaghfiruka wa atu-bu ilayka”

“Vinh quang thay Ngài, lạy Allah, lạy Thượng Đế của bề tôi, và mọi lời ca ngợi xin tán dương Ngài. Bề tôi cầu xin Ngài tha thứ và bề tôi quay về sám hối với Ngài”.

A'ishah nói: Thừa Thiên sứ của Allah ﷺ, đây là lời gì sao em thấy Người cứ luôn miệng nói? Người ﷺ nói:

Ta được ban cho một dấu hiệu ở cộng đồng tín đồ của Ta, khi Ta thấy được nó thì Ta phải nói lời đó, dấu hiệu đó là:

﴿إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ ۖ وَرَأَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُونَ فِي دِينِ اللَّهِ أَفْوَاجًا ۗ فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْهُ إِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا﴾ [سورة

النصر: 1 - 3]

﴿Khi sự giúp đỡ của Allah và sự thắng lợi (chinh phục được Makkah đã đến (với Người – Muhammad), và Người thấy nhân loại gia nhập tôn giáo của Allah từng đoàn, từng đoàn thì Người hãy tán dương Thượng Đế của Người và hãy cầu xin Ngài tha thứ. Quả thật, Ngài là Đấng hằng tha thứ.﴾ (Chương 110 – Annasr, câu 1 - 3).

Và trong một lời dẫn khác nữa: Thiên sứ của Allah ﷺ nói nhiều những lời:

{سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِكَ، أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ}

“Subha-nolloh wabihamdika, astaghfiruka wa atu-bu ilayka”

“Vinh quang thay Ngài, và mọi lời ca ngợi xin tán dương Ngài. Bề tôi cầu xin Ngài tha thứ và bề tôi quay về sám hối với Ngài”.

Bà A’ishah ﷺ nói: Thừa Thiên sứ của Allah, em thấy Người nói nhiều những lời này, vì sao? Người nói: Thượng Đế của Ta phán cho Ta biết rằng Ta sẽ nhìn thấy một dấu hiệu ở trong cộng đồng tín đồ của Ta, khi nào Ta

thấy nó thì Ta phải nói những lời đó. Quả thật, Ta đã thấy dấu hiệu đó, đó là:

﴿إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ ۖ وَرَأَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُونَ فِي دِينِ اللَّهِ أَفْوَاجًا ۖ فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْ لَهُ إِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا﴾ [سورة النصر: 1 - 3]

«Khi sự giúp đỡ của Allah và sự thắng lợi (chinh phục được Makkah đã đến (với Người – Muhammad), và Người thấy nhân loại gia nhập tôn giáo của Allah từng đoàn, từng đoàn thì Người hãy tán dương Thượng Đế của Người và hãy cầu xin Ngài tha thứ. Quả thật, Ngài là Đấng hằng tha thứ.» (Chương 110 – Annasr, câu 1 - 3).

*** Bài học từ Hadith:**

- Hadith cho thấy sự gia tăng sự cầu xin Allah ﷻ tha thứ của Thiên sứ ﷺ khi vào cuối đời.
- Hadith nhắc nhở người bề tôi phải biết tạ ơn Allah ﷻ lúc đạt được ân huệ và hồng phúc.
- Hadith kêu gọi tín đồ noi gương Thiên sứ của Allah ﷻ trong việc Istighfaar và cầu nguyện.

Hadith 115: Ông Anas bin Malik ﷺ nói: Quả thật, khoảng thời gian trước khi Thiên sứ của Allah ﷻ qua đời cho đến thời điểm Người lìa trần, Allah, Đấng Tối Cao đã mặc khải xuống cho Người nhiều hơn sự mặc khải trước đó. (*Albukhari, Muslim*).

*** Bài học từ Hadith:**

- Hadith cho biết sự mặc khải được hoàn tất trước khi Thiên sứ của Allah ﷺ qua đời.

- Nhiều sự mặc khải được ban xuống vào thời gian cuối đời của Thiên sứ ﷺ là sự báo hiệu cho việc Người sắp rời khỏi thế gian để trở về với Allah ﷻ.

Hadith 116: Ông Jabir ﷺ thuật lại rằng Thiên sứ của Allah ﷻ nói:

{يُبْعَثُ كُلُّ عَبْدٍ عَلَىٰ مَا مَاتَ عَلَيْهِ} رواه مسلم.

“Mỗi người bề tôi sẽ được phục sinh ở trạng thái mà y đã chết” (*Muslim*).

*** Bài học từ Hadith:**

- Hadith giục con người làm điều thiện tốt.
- Hadith kêu gọi người tín đồ phải luôn bám lấy Sunnah của Thiên sứ ﷺ trong thờ phượng, phẩm chất đạo đức và trong tất cả mọi sự việc.
- Hadith nhắc nhở người tín đồ phải luôn ở trong tình trạng tuân lệnh Allah ﷻ vào mọi lúc để phòng bị cho cái chết gần kề, đặc biệt đối với người già và bệnh tật.

